

KUTADGU BİLİĞ HAKKINDA TÜRKİYE'DE YAPILAN YAYINLAR ÜZERİNE BİR DENEME

Zeki KAYMAZ*

ÖZET

Bu makalede Kutadgu Bilig'le ilgili olarak Türkiye'de yapılmış çalışmalar tasnif edilerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kutadgu Bilig, Türk dili, bibliyografya.

ON KUTADGU BILIG

ABSTRACT

In this article, the studies about Kutadgu Bilig in Turkey are classified and evaluated.

Key Words: Kutadgu Bilig, Turkish language, bibliography

Kutadgu Bilig hakkında P. Jaubert'in "Notice du'n Manuscrit turc en caractères ougours" envoyé par M. d. Hammer à M. Abel Remusat, Journal Asiatique, VI, 1825, 39-52; 78-95 adlı ilk yayınından sonra, Fuat Köprülü'nün Türk Edebiyatı Tarihi'nde verdiği bilgi hariç, Türkiye'deki öncü yayın Reşit Rahmeti Arat'ın 1936'daki Ülkü Halkevleri Dergisi'ndeki makalesi olmuştur. Özellikle Kutadgu Bilig nüshalarının Türk Dil Kurumu'nca tıpkıbasımlarının hazırlanması bu eserle ilgili çalışmalara hız kazandırmıştır. Bu çalışmalar, Reşid Rahmeti Arat'ın **metin**, **çeviri** ve **indeks** yayınlarıyla taçlanmış ve günümüzdeki araştırmaların bilimsel ortamı hazırlanmıştır.

Bu makalede, Türkiye'deki çalışmalar A. Tezler B. Kitaplar C. Makaleler Ç. Bildiriler D. Kitap Bölümleri olarak sınıflandırılmıştır. Her bölüm kendi içerisinde alfabetiktir. Bibliyografyadan sonra,

---

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, zeki.kaymaz@ege.edu.tr

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

yayınların durumundan çıkardığımız bir değerlendirme ve öneriler kısmı yer almıştır.

TEZLER

Yüksek Lisans Tezleri

ÇAĞIRAN, Levent, Kutadgu Bilig’de Eğitim ve Öğretim, Ankara Ü. Sos. Bil. Ens. Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1995, 65 s. (Yayımlanmamış)

ÇETİNKAYA, Bayram, Kutadgu Bilig’deki Deyimlerin Semantik ve Sentaktik İncelemesi, Afyon Kocatepe Ü. Sos. Bil. Ens. Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı , Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Afyon 2001.

KANDIR, Mehmet, Kutadgu Bilig’e Göre Devlet İdaresi, Selçuk Ü. Sos. Bil. Ens. Ortaçağ Tarihi Yüksek Lisans Tezi. (Yayımlanmamış)

NALBANT, Mehmet Vefa, Kutadgu Bilig’de Zarf Tamlayanları ve Bunların Derin Yapısı, Pamukkale Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Denizli 1999. (Yayımlanmamış)

NALBANT, Bilge Özkan, Kutadgu Bilig’deki Özne ve Nesnelerin Yapısal İncelemesi, Pamukkale Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Denizli 1999.(Yayımlanmamış)

ÖZÇELİK, Dilek, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Siyaset-nâmelerin Yeri ve Önemi (Kutadgu Bilig ve Siretü’l- Mülük Örnekleri) Selçuk Ü. Sosyal Bilimler Öğretmenliği Yüksek Lisans Tezi.

SARICA, Bedri, Kutadgu Bilig’de İsim Yapım ve Çekim Ekleri, Yüzüncü Yıl Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Van 1987.

TÜRKAY, Kaya, Kutadgu Bilig’de Terimler, Ankara Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1983, 9+132 s.(Yayımlanmamış)

YILDIRIM, Talip, Kutadgu Bilig’de İsim Çekim ve Yapım Ekleri, Nigde Ü. Sos. Bil. Ens. Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

2. Doktora Tezleri

MERT, Osman; Kutadgu Bilig’de Hal Kategorisi, Atatürk Ü. Sos. Bil. Ens. Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Programı Doktora Tezi, Erzurum 2002.

OKAY, Li Chuan, Kutadgu Bilig ile Lun Yün Arasında Karşılaştırma, Ankara Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.

B. KİTAPLAR

AKYÜZ, Hüseyin, Kutadgu Bilig’de Sosyo-Pedagojik ve Siyasal Söylemler, Eser Ofset, Erzurum 2002.

ARAN, M. Sadık, Türk’ün Altın Kitabı Kutadgu Bilig, İstanbul 1944.

ARAT, Reşid Rahmeti, Kutadgu Bilig I, Metin, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 1947. (2. baskı Ankara 1979)

ARAT, Reşid Rahmeti, Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig II, Çeviri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1959. (2. baskı Ankara 1974)

ARAT, Reşid Rahmeti, Kutadgu Bilig III, İndeks, İndeksi Neşre Hazırlayanlar: Kemal Eraslan-Osman F. Sertkaya-Nuri Yüce), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1979.

ASLAN, Mahmut, Kutadgu Bilig’deki Toplum ve Devlet Anlayışı, İstanbul Ü. Ed. Fak. Yay: 3414, İstanbul 1987.

BAŞER, Sait, Kutadgu Bilig’de Kut ve Töre, Kültür Bakanlığı Yay: 1153, Ankara 1990.

ÇAĞBAYIR, Yaşar, Kutadgu Bilig-Yusuf Has Hacip, Diyanet Vakfı Yay. Ankara 2001.

DİLAÇAR, A, 900. Yıldönümü Dolayısıyla Kutadgu Bilig İncelemesi, Türk Dil Kurumu Yayınları: 340, Ankara 1972, 203+3+1 harita.

ERDOĞAN, Recep, Kutadgu Bilig’den Seçmeler, Yusuf Has Hacip, Marmara Kitabevi Yay., İstanbul 1997.

ERCİLASUN, A. Bican, Kutadgu Bilig Grameri –Fiil- , Gazi Ü. Yay.: 33, Ankara 1984.

FINDIKOĞLU, Fahri Z., XI. Asırda Bir Türk Mütefekkeri ve Ahlaki Düşünceleri, Ankara 1938.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

KAFESOĞLU, İbrahim, Kutadgu Bilig ve Kültür Tarihimizdeki Yeri, Kültür Bakanlığı Yay: 368, İstanbul 1980.

KARA, Mehmet, Bir Başka Açıdan Kutadgu Bilig, Kültür Bakanlığı Yay: 2031, Ankara 1998.

KAZMAZ, Süleyman, Hukuk ve Devlet Yönetimi Açısından Kutadgu Bilig (Kutadgu Bilig Üzerine Hukuki Bir İnceleme), Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yay., Ankara 2000.

Kutadgu Bilig, Tıpkıbasım I, Viyana Nüshası, Türk Dil Kurumu Yayını, İstanbul 1942

Kutadgu Bilig, Tıpkıbasım II, Fergana Nüshası, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 1943.

Kutadgu Bilig, Tıpkıbasım III, Mısır Nüshası, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul, 1943.

Kutadgu Bilig (Kahire Nüshası), Yusuf Has Hacib, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

KÜLEKÇİ, Numan, Yusuf Has Hacip ve Kutadgu Bilig, Toker Yayınları, İstanbul 1980. (2.bs. 1998)

SİLAHDAROĞLU, Fikri, Günümüz Türkçesi ile Kutadgu Bilig, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996.

YILMAZ, Bahar, Kutadgu Bilig'den Seçmeler, Karanfil Yayınları, İstanbul 2004.

Yusuf Has Hacip, Mutluluk Veren Bilgi: Kutadgu Bilig, Marmara Yay., İstanbul 1997

MAKALELER

ABİK, A. Deniz., “Kutadgu Bilig’de Zamirlerin Ayrılma Hali”, Dil ve Edebiyat araştırmaları Sempozyumu 2003, Mustafa Canpolat Armağanı, Yayımlayanlar: Aysu Ata, Mehmet Ölmez, Ankara 2003, s.25-39

AÇIKGÖZ, Halil, “ Kutadgu Bilig ve Bir Çalışma”, Türk Dünyası Araştırmaları, S. 46, Şubat 1987, s. 237-240.

AKYÜZ, Hüseyin, “Yusuf Has Hacib’de Evlilik ve Aile Kurumu”, Türkeli Gazetesi, Sayı: 36/37/38/39/40/41, 1997-1998, s.1-2.

ANIL, Adile Yılmaz, “Kutadgu Bilig’de Kadın”, Hacı Bektaş Veli Araştırmaları Dergisi, Sayı: 32, Kış-2004, s. 91-99.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

ARAT, Reşid Rahmeti, “Kutadgu Bilig’de Eğitim Mesajı” Türk Yurdu, S. 44, Nisan 1991, s. 46-48.

ARAT, Reşid Rahmeti, Kutadgu Bilig ve Türklük Bilgisi, Türk Kültürü IX/98, Aralık 1970, (2-22), s.70-90.

ARAT, Rahmeti R., “Kutadgu Bilig’de Tabibler ve Efsuncularla Münasebet Hakkında Parçalar, Ülkü Halkevleri Dergisi, C. 8, S. 46, Birinci Kanun 1936, s. 285-294.

ARAT, Reşid Rahmeti, “Kutadgu Bilig”, İslam Ansiklopedisi, C.VI, s.1038-1047, İstanbul 1952.

ARSAL, Sadri Maksudi, Kutadgu Bilik (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası’nın 1947 Yılı, 2. Sayısından Ayrı Basım), İstanbul 1947.

ARSLAN, Mahmut, “İslam’da Devlet Düşüncesi ve Kutadgu Bilig, Türkeli, III/90, 22 Haziran 1998, s. 10.

ARSLANOĞLU, İbrahim, “Kutadgu Bilig’de Eğitim, Bilim, Akıl”, Yeni Forum Dergisi 17, (331), 43-48.

ASKER, Ramiz, Kutadgu Bilig’in Dili ve Kelime Hazinesi Üzerine, Kutadgubilig, Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi, S. 4, Ekim 2003.

ATA, Aysu, “Kutadgu Bilig Üzerinde Bir Düzenleme Denemesi: Kör mü? Kür mü?”, A.Ü., DTCF, Türkoloji Dergisi, XI, 1993, s. 301-308.

ABİK, D., “Kutadgu Bilig’de Zamirlerin Ayrılma Hali” Ankara Ü. DTCF, Prof. Dr. Mustafa Canpolat Adına Düzenlenen Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 12-13 Mayıs 2003, Ankara.

ATEŞ, Ahmet, “Reşid Rahmeti Arat, Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig, 1947”, Belleten, C. XIII., Türk Tarih Kurumu S.49, s.157-163.

BERGİL, Mehmet Suat, “Kutadgu Bilig’deki Hint Etkisi: Köni Olan Törü ile Uma ya da Şakti Bütünlüğü”, Bilim ve Ütopya, S. 61, Temmuz 1999, s. 54 vd.

BİNARK, Naile, “Kutadgu Bilig’de Evlenme, Aile ve Çocuk Terbiyesi”, Türk Kültürü IX/98, Aralık 1970 (106-110), s. 174-178.

BARTOLD, V., “Kutadgu Bilig’in Zikr Ettiği Buğra Han Kimdir?”, Türkiyat Mecmuası C.2, Ağustos 1925, İstanbul 1925, s. 221-226.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

BAYRAKTAR, Sibel, “Kutadgu Bilig’de Bulunma Hali Ekinin Fonksiyonları” TDAY-Belleten 1999/I-II, Ankara 2003, s. 9-25.

BOMBACI, Alessio, “Kutadgu Bilig Hakkında Bazı Mülâhazalar”, 60. Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı, Melanges Fuad Köprülü, DTCF Yay., İstanbul 1953, s. 65-76.

BOZ, Erdoğan, Kutadgu Bilig’de “Kü”, Türk Dünyası İncelemeler Dergisi, VI/2 Kış 2006, s.289-296

CANER, Cantürk, “Kutadgu Bilig’de Türk Yönetim Felsefesi”, Türk Dünyası Araştırmaları Sayı: 137, Mart-Nisan 2002, s. 139-144.

CANPOLAT, Mustafa, Günümüzde Kutadgu Bilig ve Divanü Lugati’t-Türk, Türk Dilleri Araştırmaları Cilt14, İstanbul 2004, s.31-34

CEMİLOĞLU, İsmet, “Kutadgu Bilig’de Gençlik, İhtiyarlık ve Ölüm Fikri, Türk Kültürü, S.330, Ekim 1990, s. 617-621.

CİLACI, Osman, “Kutadgu Bilig’de Sosyal ve Dini Motifler”, Milli Folklor, Üç Aylık Dergi, Sayı: 58, Eylül 1987, s. 10-18.

COŞKUN, Ali Osman, “ Kutadgu Bilig’in Dili ve Şiir”, Milli Kültür, S.41, 1983, s. 14-16.

ÇAĞATAY, Saadet, “Kutadgu Bilig’de Oğurmuş’un Kişiliği”, TDAY-B 1967, Ankara 1989, s.39-49

ÇAĞATAY, Saadet, “Kutadgu Bilig’de Öğdülmiş”, Türk Kültürü IX/98, Aralık 1970, (27-43), s. 95-111.

ÇAĞLAR, B.K., “Kutadgu Bilig’den Bugünkü Dile”, TD, VI/63, 1956.

ÇENELİ, İlhan, “R.R. Arat, Kutadgu Bilig III-İndeks”, Türk Kültürü XIX/220 (Mayıs-Haziran 1981) (63-64), s.345-346.

DENİZ, Sabahat, “Kutadgu Bilig’de Bilgi”, Sahn-ı Seman Dergisi, Mayıs-Haziran-Temmuz 2000, S. 1, s. 51-55.

DENİZ, Sabahat, “Kutadgu Bilig ve Türk Mesnevi Edebiyatındaki Yeri”, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Sayı: 1, 2000, s. 23-38.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

DİLAÇAR, Agop, “Kutadgu Bilig’in 900. Yıldönümü (1069-1969) ve Balasagunlu Yusuf”, Türk Dili, S. 211, Ankara 1969, s. 6-17.

DOĞAN, Nejat, “Kutadgu Bilig’in Devlet Felsefesi I”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 12, Yıl: 2002 Bahar.

DOĞAN, Nejat, “Kutadgu Bilig’in Devlet Felsefesi II, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.13, Yıl: 2002 Güz.

ERGİN, Muharrem, “Rahmeti Arat’ın Bazı Eserleri-Kutadgu Bilig II, Tercüme”, Türk Kültürü III/27 (Ocak 1965) (78-79) s. 218-219.

ERGİN, Muharrem, “Rahmeti Arat’ın Bazı Eserleri-Kutadgu Bilig I”, Türk Kültürü III/27 (Ocak 1965) (74-75)s. 214-215.

ERGÜZEL, Mehdi, “Kutadgu Bilig’de Medeni Hayata Yönlendirmeler”, Türk Edebiyatı Dergisi, Temmuz 1999.

ERSOYLU, Halil, “Kutadgu Bilig’deki Arapça ve Farsça Asıllı Kelimeler”, Türk Dünyası Araştırmaları, S. 27, Aralık 1983, s. 121-138

ERSOYLU, Halil, “Kutadgu Bilig’de Kur’an-ı Kerim Ayetlerinden İlhamlar” Türk Dünyası Araştırmaları, S. 15, Aralık 1981, s. 17-41.

ERSOYLU, Halil, “Kutadgu Bilig’de İki Ayrı Biçimde Transkripsiyonlanmış Arapça ve Farsça Kökenli Kelimelerin Birleştirilmesi”, TDAY-B 1987, Ankara 1992, s.165-172

ESEN, Nüket, “Kutadgu Bilig’in İngilizce Çevirisi Üzerine”, Erdem, S.10, Ocak 1988, s. 255-258.

FİTRET, A., “Kutadgu Bilig”, Türkiyat Mecmuası, Birinci Cilt, Ağustos 1925, s.344-347.(Maarif ve Okutguç Mecmuası, S.2, Taşkent 1925, s.68-74’teki makalenin kısaltılmışıdır.)

GÜLAY, Naki, “Kutadgu Bilig’de Devlet Anlayışı” , Sosyal ve Kültürel Hayat, Milli Kültür, Aylık Dergi, Sayı: 89, Ekim 1991, s. 58-61.

GÜLENSOY, Tuncer, Kutadgu Bilig’den Hikmetler, Türk Kültürü, Kutadgu Bilig Özel Sayısı, IX/98 (Aralık 1970) (89-105) s. 157-173.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

GÜLENSOY, Tuncer, “Kutadgu Bilig Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi, Bibliyografya Kitap Haberleri Bülteni, C. II, Sayı: 4, Temmuz 1973, s. 109-116.

GÜLENSOY, Tuncer, Divanü Lügati’-t Türk ve Kutadgu Bilig’deki Moğolca Kelimeler Üzerine, TKA XXII/1-2 (Ankara 1984), N. Akder Armağanı, s. 90-103.

GÜLER, Abdülkadir, “Kutadgu Bilig Üzerine Bazı Düşünceler”, Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi 26 (311) Kasım 2003, s. 2 vd.

GÜLSEVİN, Gürer, “Kutadgu Bilig Türkçesinden Anadolu Ağzlarına”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Özel Sayı: Tuncer Gülensoy Armağanı, Yıl:2006/1, Sayı: 20, s.109-122

GÜNERSEL, Tarık, Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig’den Süzülüm, Varlık, Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi, Ekim 2003, Sayı:1153, Yıl: 70.

GÜNŞEN, Ahmet, “Kutadgu Bilig ve Divanü Lügati’-t-Türk’te “Rüşvet”, Dinçözler Armağanı, Haz. M. Fatih Köksal, A. Naci Baykoca, Ankara 2003, s. 185-194.

İBRAHİM, Necmi, “Kutadgu Bilig’in Vezni Meselesi”, Yarın Mecmuası, S.5, 10 Teşrinisani 1337, İstanbul, s.3-5. (Bu makale Kutadgu Bilig, Tıpkıbasım I, Viyana Nüshası, İstanbul 1942’de s.126-129’da tekrar yayımlanmıştır.)

İNAN, Abdülkadir, “Kutadgu Bilig’e Göre Komutan Nasıl Olmalı?”, Gök-Börü, 4, 1943.

İNAN, Abdülkadir, “Yusuf Has Hacib ve Eseri Kutadgu Bilig Üzerine Notlar” Türk Kültürü IX/98 (Aralık 1970) (44-58) s.112-126.

İNAYET, Alimcan, “Kutadgu Bilig İle Çin Felsefesi Arasındaki İlişki Üzerine, TD, S.514, Ekim 1994, s. 284-290.

KANDIR, Mehmet, Kutadgu Bilig’e Göre Türklerde Devlet Yönetimi, Yeni Türkiye, Mayıs-Haziran 2002, S. 45, Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları-III, Teşkilat/Toplum/Ekonomi, s. 7-18.

KARA, Mehmet, Kutadgu Bilig’de Kur’an ve Hadisin Tesiri, Türk Dünyası Araştırmaları, S. 72, Haziran 1991, s. 49-85.

KARAMANLIOĞLU, A,F, “Yusuf Has Hacib’den Osman Gazi’ye” TK, I, S.3, Ocak 1963, s. 4-16.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

KARAMANLIOĞLU, A.F., “Kutadgu Bilig ve Kumandan, Türk Kültürü V, Ağustos 1967, (45-48), s. 741-744.

KARAMANLIOĞLU, A.F., “Kutadgu Bilig’in Diline ve Adına Dair”, Türk Kültürü IX/98 Aralık 1970, (59-63), s. 127-131.

KASIMCAN, Sadıkov, “Kutadgu Bilig’de Geçen “Bayat Adı Birle” Kelime Öbeği Üzerine, Türkiyat Araştırmaları, S. 21, Erzurum 2003, s.19-24.

KOCA, Salim, “Kutadgu Bilig’e Göre Türklerde Seçkin İnsan Anlayışı”, Milli Kültür, Aylık Dergi Yıl: 1, Cilt: 1, Sayı: 6, Haziran 1977, s. 60-63.

KÖSE Raif Paşaoğlu, M.F.; “Kutadgu Bilig” Öz Dilimize Doğru Dergisi, S. 10, İstanbul 1933, s. 171-173.

LEVEND, Agah Sırrı, “ Yazılışının 900. Yıldönümünde Kutadgu Bilig, TD, S. 211, 1969, s. 1-5.

Lİ, Yong-Song, “Kutadgu Bilig’de Gözden Kaçan İki Sontakı: körü ve sayu Üzerine”, Türk Dilleri Araştırmaları, C. 7, 1997, s. 233-260.

NALBANT, Mehmet Vefa, “Kutadgu Bilig’de Kısaltma Grupları”, Türkbilig, Türkoloji Araştırmaları, 2002/3, s.53-62.

OKAY, Li Chuan, “Kutadgu Bilig İle Çin Felsefesi Arasındaki İlişki Konusunda Bir Görüş”, Doğu Dilleri Dergisi, C. V, S. 1, Ankara Ü. Basımevi, Ankara 1992.

ORKUN, H. Namık, “Kutadgu Bilig Hakkında”, Varlık S. 117, s. 196-197, Ankara 1940.

ÖLMEZ, Mehmet, “Çağdaş Türk Dillerinde Kutadgu Bilig Çevirileri”, Kebikeç, İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi, 1995 Yıl: 1, Sayı: 1, s. 43-52.ve Türk Dilleri araştırmaları C.14, İstanbul 2004 s.103-126.

ÖLMEZ, Zuhâl, Kutadgu Bilig’de İkilemeler I, Bahşı Ögdisi, 60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhnborn Armağanı, Yayımlayanlar: Jens Peter Laut-Mehmet Ölmez, Simurg, Freiburg-İstanbul, 1998, s. 235-260.

ÖLMEZ, Zuhâl, Kutadgu Bilig’de İkilemeler II, Türk Dilleri Araştırmaları, C. 7, 1997, s. 19-40.

ÖNLER, Zafer, “Kutadgu Bilig’de “ekçek” Kelimesi Üzerine”, Türk Dili, S. 479, s. 344-345.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

ÖNLER, Zafer, “Kutadgu Bilig’de İktidar Kavramı ve Siyaset Anlayışı, Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, C.5, s. 174-186, Ankara 2002.

ÖNLER, Zafer, “Kutadgu Bilig’de Ög ve Ukuş Kavramları”, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu-2003, Mustafa Canpolat Armağanı, Yayımlayanlar: Aysu Ata, Mehmet Ölmez, Ankara 2003, s.153-160.

ÖNLER, Zafer, Kutadgu Bilig Üzerine Notlar, Türk Dilleri Araştırmaları, C.14, 2004, s.79-94

ÖZCAN, Ali Osman, “Kutadgu Bilig’de Eğitim Anlayışı, Türk Yurdu, C. 9, Nr. 18 (364), Temmuz 1988, s. 31-37

ÖZKAN, Fatma, “Tarihi Miras Kutadgu Bilig Hekide Bayan-I”, Türk Kültürü XXV/292 Ağustos 1987 (53-56) s. 505-508.

ÖZMEN, Mehmet, “Divanü Lugati’t-Türk ve Kutadgu Bilig’de ‘aymak’ Fiiliyle Kurulan Dolaysız Anlatım Cümleleri Üzerine”, Türk Dilleri Araştırmaları, C.14, 2004, s.67-77

PEKOLCAY, Necla, “Kutadgu Bilig Işığında Türk Düşüncesi”, Yeni Türkiye-Dosya: Türkoloji Özel Sayısı, Ocak-Ağustos 2002, Düşünce/Bilim/Sanat, Yıl: 8, Sayı:43-46, C. 46, s.9-15.

SERTKAYA, Osman Fikri, “Kutadgu Bilig’deki Dörtlükler Üzerine”, Türk Dilleri Araştırmaları, C.14, 2004, s.57-66

SÖNMEZ, Selami, “Kutadgu Bilig’de Sosyopedagojik ve Siyasal Söylem Adlı Eser Münasebetiyle, Atatürk Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Yıl: 11, Sayı: 24, 2004, s. 267-278.

ŞAHİN, Hatice, “Kutadgu Bilig’de Şimdiki Zaman”, Türk Dili, S. 545, Mayıs 1997, s. 464-471.

ŞAHİN, Hatice, “Kutadgu Bilig’de Tasviri Fiiller”, Uludağ Ü. Fen-Edb. Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, S. 2, C. 2, Yıl: 2, 2001.

TEKİN, Talat, “Karahanlı dönemi Türk Şiiri”, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı I (Eski Türk Şiiri) Yıl: 36, Cilt:I, Sayı: 409, Ocak 1986, s. 81-157.

TENİŞEV, Ethem R., “Kutadgu Bilig ve Altun Yaruk” (Çev. Hüseyin Hacıoğlu), İlmî Araştırmalar 14, İstanbul2002, s.221-230.

TEZCAN, Semih, “Kutadgu Bilig Dizini Üzerine”, TTK Belleten, C. XLV/2, Nisan 1981, S. 178, s. 23-78.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

THURY, Jozsef, “Ondördüncü Asır Sonlarına Kadar Türk Dili Yadigarları, (Çeviren: Ragıp Hulusi) Milli Tettebbular Mecmuası, S. 2, s. 81-133. (Kutadgu Bilig’le ilgili bölüm s. 89-91 arasındadır.)

TOHLİYEV, Bakican, “ Kutadgu Bilig Poetikası (Kızıl Renk Remzine Dair)”, 3. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı, 1996, Ankara 1999, s. 1151-1156.

TUNABAŞI, H., “Kutadgu Bilig ve İdare Tarihi I, Türk Folklor Araştırmaları, 1963, S. 172, s. 3254-3257\ II, S. 173, s. 3219-3221.

TÜRK, Vahit, Kutadgu Bilig Örneği İle Ana Yardımcı Fiil (er-), V. uluslararası Türk dili Kurultayı Bildirileri II (20-26 Eylül 2004), TDK. Yay., Ankara 2004, s.2993-3006.

TÜRKER-KÜYEL, Mübahat, “Farabi ,Hikmet ve Kutadgu Bilig”, Erdem, Cilt 7, Sayı: 20, 1991.

TÜRKER, Sadık, “Fikri Muhtevası İçerisinde Kutadgu Bilig’in Kültür ve Medeniyet Tarihimizdeki Yeri” Kutadgu Bilig: Felsefe-Bilim Araştırmaları, İstanbul Ocak 2002, S. 1, s. 14-28.

UĞURLU, Mustafa, “Ahmet B. Ercilasun, Kutadgu Bilig Grameri- Fiil”, Türk Kültürü XXIII/261, Ocak 1985, (59-61), s. 39-61.

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, “Yusuf Has Hacip ve Kutadgu Bilig Üzerine Küçük Bir Araştırma, TK, IX/98, Aralık 1970, (23-26), s. 91-94.

ÜNVER, S., “10 Asır Evvel Türk Hekimlerinin Kıymeti ve Kutadgu Bilig”, Tedavi ve Laboratuar Mecmuası, No: 9, 1933.

ÜSTÜNER, Ahat, “Kutadgu Bilig’de Atasözleri”, Fırat Ü. Dergisi (Sosyal Bilimler), 1991, C. 5, S. 1, s. 391-428.

YAMAN, Ertuğrul, “Bir Başka Açıdan Kutadgu Bilig”, Milli Kültür, Aylık Dergi, s. 84, Mayıs 1991, s. 90.

YAVUZ, Nuri, “Kutadgu Bilig’e Göre Elçi”, GEF Dergisi, S. 1, C. 1, 1985.

YAVUZ, Nuri, “Kutadgu Bilig ve Bürokrasi”, Kamu Çalışanları Dergisi, Yıl: 1, S. 12, Aralık 1991.

YAVUZ, Nuri, “Kutadgu Bilig ve Bürokrasi” Kamu Çalışanları Dergisi, Yıl: 1, S. 9, Aralık 1991.

YAVUZ, Nuri, “Kutadgu Bilig ve Bürokrasi” Kamu Çalışanları Dergisi, Yıl: 2, S. 19, Aralık 1992.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

YILMAZ, Gökhan, “Yusuf Has Hacip ve Kutadgu Bilig Hakkında Ön Bilgi”, Kutadgu Bilig: Felsefe-Bilim Araştırmaları, S.1, Ocak 2002.

YURDAKÖK, Murat, “Kutadgu Bilig’de Sağlık ile İlgili Bilgiler”, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, Cilt: 45, Sayı: 3, 2002.

Ç. BİLDİRİLER

DİLAÇAR, A., “Bize Manevi Cihazlanmayı Öğreten Kutadgu Bilig”, Ankara 1962, 12 s. (Konferans özettir.)

DOĞAN, Nejat, “Ölüm Düşüncesinin Kutadgu Bilig’in Liderlik Etiği ve Dış Politika Kurgusu İçindeki Yeri”, Türk Kültüründe Ölüm Kavramı, Marmara Ü. Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi, 25-26 Kasım 2004, İstanbul.

ERDAL, Marcel, “Kutadgu Bilig’de Değişken Ekler ve Kelimeler”, Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi , İstanbul, 23-28 Eylül 1985, Tebliğler I, Türk Dili, Cilt 1, İstanbul 1985, s. 79-88.

HUANG, Chi-Huei, “Kutadgu Bilig ve Çin Askeri Taktiği”, Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi İstanbul, 23-28 Eylül 1985, Tebliğler III, Türk Tarihi, Cilt. 1, İstanbul 1986, s. 295vd.

KAYA, Nesrin, “Kutadgu Bilig’de Ölüm Kavramı”, Türk Kültüründe Ölüm Kavramı, Marmara Ü. Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi, 25-26 Kasım 2004 İstanbul.

ÖNLER, Zafer, “Kutadgu Bilig’de Kuntoğdı ve Aytoldı Karakterleri”, Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul Ü. Türkiyat Enstitüsü, 8-12 Kasım 1999, İstanbul.

ÖNLER, Zafer, “Kutadgu Bilig’de Organ Adlarıyla Kurulan Deyimler”, 3. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, 1996, Ankara 1999, s. 841-862.

RAUHANKIZI, Bakıtgül Kulcanova, Kutadgu Bilig ve Atebetü’l Hakayık’ta İsim, Büyük Türk Dili Kurultayı (26-27 Eylül 2006) Bilkent Ü., Ankara.

RIFAT, S.S., “Karahanlı Edebiyatı, Kutadgu Bilig, Türkçenin Kendi Muhiti Şartları İçinde İnkişafı” 1932 Türk Dil Kurultayı, s.185-200.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

SAGINDIKOGLU, Bezikbay, Kutadgu Bilig’de Arkaik Kelimeler, Büyük Türk Dili Kurultayı (26-27 Eylül 2006) Bilkent Ü., Ankara.

TÜRKAY, Kaya, “Kutadgu Bilig’deki Terimler”, 730. Yılında Kutadgu Bilig ve Divanu Lugati’t-Türk Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 21 Mart 2003, İstanbul.

TÜRKER-KÜYEL, Mübahat; “ Kutadgu Bilig ve Farabi”, Uluslar Arası İbn Türk, Harezmi, Farabi ve İbn Sina Sempozyumu Bildirileri, 9-12 Eylül 1985, Ankara 1990.

TÜRKER-KÜYEL, Mübahat, “Kutadgu Bilig İle Kenzü’l-Kübera Arasında Bir Karşılaştırma, Uluslar Arası Türk Dili Kongresi, 26 Eylül-1 Ekim 1992, Ankara 1996, s.175-188.

KİTAP BÖLÜMLERİ:

BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Destanlar Devrinden Zamanımıza Kadar, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul 1971. (s.230-240)

Büyük Türk Klasikleri, “Kutadgu Bilig”, C.1, Ötüken – Söğüt Yayınları, İstanbul 1985, (s. 132-157)

CAFEROĞLU, Ahmet, Türk Dili Tarihi II, İstanbul 1974, (s. 50-73, ve s. 85)

ERCİLASUN, Ahmet Bican, Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla, Türk Dili Tarihi, Akçağ Yay., Ankara 2004, (s. 297-319)

ERCİLASUN, Ahmet Bican, “Karahanlı Devri Edebiyatı” Büyük Türk Klasikleri, C.1, s...

İNAN, Abdulkadir, Kutadgu Bilig Tıpkıbasımlarına Giriş, Kutadgu Bilig-Tıpkıbasım I, İstanbul 1942.(s.11-111)

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, Türk Edebiyatı Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1986. (s.165-173) (İlk baskı 1926)

Kutadgu Bilig’le ilgili yayınlar arasında eserin Viyana nüshasının tıpkıbasımındaki giriş bölümü özellikle dikkate alınmalıdır. Kutadgu Bilig Tıpkıbasımlarına Giriş, Önsöz (s.5-9) hariç 11 ile 111. sayfalar arasındadır. Bu giriş verilen bilgiye göre şöyle hazırlanmıştır: “Kurumun başuzmanı Prof. Abdulkadir İnan, Viyana nüshasını esas alan bir özet hazırladığı gibi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arapça Okutmanı değerli bilgin Kilisli Rıfat Bilge

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

de Fergana ve Mısır nüshalarını gözden geçirerek bunlardan bir özet hazırlamıştır. Bu iki özet, yeniden Prof. A. İnan'ın gözünden geçerek bu (içindekiler) kısmına esas olmuştur.”

Girişteki başlıklar şöyledir: Kutadgu Bilig Tıpkıbasımlarına Giriş I, Kutadgu Bilig Üzerine Genel Bilgiler (s.11-33); II. Kutadgu Bilig'in İçindekiler (s.34-82); III. Kutadgu Bilig'in Nüshaları Arasındaki Ayrılıklar Üzerine Bir Deneme (s.83-111) Bundan sonra orijinal metinden önce ekler gelmektedir: I. Kutadgu Bilig'in Zikrettiği Buğra Han Kimdir? (s.112-114); II. Yusuf Has Hacip ve Kutadgu Bilig (s.114-123, F. Köprülü'nün Türk Edebiyatı Tarihi'nden); III. Kutadgu Bilig'in Vezni (s. 124-126); Kutadgu Bilig'in Vezni Meselesi (s.126-129); IV. Viyana Nüshası Sonundaki Eklerden Çince Metin (s.130); V. Kutadgu Bilig Sözü (s.131); VI. Efrasiyap Hakkında (s.132); VII. Kutadgu Bilig'de Makam ve Meslek Adları (s. 133-134); VIII. İslam Ansiklopedisi Kutadgu Bilig İçin Ne Diyor? (s.135-136); Kutadgu Bilig'e Dair Bibliyografya (s.141-142). Görüldüğü üzere girişteki içerik çok zengin ve değerlidir. Bu özelliğinden olsa gerek uzun yıllar bu kaynak pek çok araştırmacı tarafından bazı küçük eklemelerle kullanılmıştır.

Agop Dilaçar'ın Kutadgu Bilig İncelemesi dikkate değer yayınlardan birisidir. A. Dilaçar, Kutadgu Bilig'den örnek olarak aldığı metinleri Arat'a bağlı kalmadan açıklamaya çalışmıştır. Ahmet Caferoğlu, Türk Dili Tarihi II'de Kutadgu Bilig'e geniş yer ayırmıştır. A. Caferoğlu, Kutadgu Bilig'i Türk Edebiyatına gerçek bir çığır açan eser olarak görür ve nazım edebiyatının temelini kuran eser olarak değerlendirir. Kutadgu Bilig'in şiir yapısı geniş bir şekilde ele alınmıştır. Caferoğlu, Kutadgu Bilig'deki Türklük motif ve heyecanlarının şimdiye kadar işlenemediğinden yakını. Ahmet Bican Ercilasun, Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi'nde Kutadgu Bilig'in temel yapısının manzum hikaye şeklinde olduğunu belirtir ve onu Türk Edebiyatı'nın ilk tiyatrosu olarak değerlendirir.

Makalelere bakıldığında ise Kutadgu Bilig'in çok çeşitli yönlerden ele alındığı görülmektedir. Bunlardan bir kısmının doğrudan doğruya metnin değerlendirilmesine yönelik olduğu düşünüldüğünde, bu çalışmalar da dikkate alınarak, Reşid Rahmeti Arat yayınına bağlı kalmak kaydıyla aktarma ve sözlük olarak eserin yeniden yayınlanması gerektiği önerilebilir. Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan Kahire nüshasının tıpkıbasımındaki sunuşta, daha sonra yayınlanacak olan Fergana nüshasının yayınında bir sayfada tıpkıbasımın, diğer sayfada okunuş ve manzum tercümenin bulunacağından söz edilmekteyse de tıpkıbasımın yayınlandığı 1993'ten bugüne bu yapılamamıştır. İleride böyle bir yayını görmek

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

---

hepimizin arzusudur sanırım. Ayrıca diğer Türk cumhuriyetlerindeki Kutadgu Bilig’le ilgili yayınların ortak bir çalışmayla bir araya getirilmesini de sağlamalıyız.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*